

ERILISED KÕNELUSED TAVALISTE INIMESTEGA

KÄRT HELLERMA

TELETUHNIJA

„MEIE“. Saate autor **Maire Aunaste**, režii: **Maire Radsin** ja **Eva Taimre**, administraator **Age Kuuse**, kunstnik **Ain Nurmela**, juhtoperaator **Rein Lillmaa**, operaatorid **Teet Konksi**, **Ivar Murel**, **Andres Kull**, **Meelis Kadastik**, **Märt Viisileht** ja **Toomas Jürgens**, valgustajad **Tõnu Simm** ja **Silver Riibak**, helirežissöör **Mati Pahk**, stuudio 4: **Vassil Miholap**, **Larissa Kazakova**, **Deniss Tseviljev** ja **Gennadi Starikov**, lavaseadjad: **Heiki Vellavere**, **Samuel Tääger**, **Heiki Soomre** ja **Armin Kohlmann**, rekvisiitor **Signe Kaljulaid**, grimeerijad **Tiina Leesik** ja **Kairit Nieländer**, stilist **Kriss Soonik**, monteeriija **Andres Jõenurm**, saategraafika: **Talis Paide**, saatepea fotod: **Annika Haas** ja **Silja Oja**, tunnusmuusika: **Meelis Meri**, fototöötlus: **Renee Kelomees**, toimetajad **Tiina Jõgeda** ja **Katrin Vaga**, produtsent **Piret Priisaar**. Eetris teisipäeva õhtuti Eesti TVs alates 5. oktoobrist 2004.

Ameerikast Eestisse. Alates eelmise aasta sügisest on teisipäeva õhtuti Eesti TV ekraanil **Maire Aunaste** juhitud saatesari „Meie“. Mäletatavasti tunnistas viis aastat Ameerikas elanud ja siinselt teleekraanilt seniks kadunud Maire Aunaste ühes telefoniintervjuus, mille ta vahepeal **Urmas Otile** ookeani tagant andis, et ta kahtleb tõsiselt, kas üle viiekümneaastasel naisel on Eestis enam midagi teha. Pessimisminoot tema hääles oli tookord tuntav, kujutades endast

otsest etteheidet siinsete sotsiaalsete protsesside aadressil. Muidugi näitas ta niimoodi ka ebakindlust iseenda „tume-da“ tuleviku suhtes riigis, kus ühiskond on orienteeritud pigem noortele inimestele. Eks teatava distantsi tagant hakkavad mõned siinsed ühiskondlikud suundumused tõesti paremini silma – iseäranis siis, kui need kõnelejat ennast otseselt puudutavad –, kuigi vähemasti tollases intervjuus väljendatud kahtlused on elu nüüdseks kummutanud. Viiekümne ühe aastane Maire Aunaste on Eestis tagasi ning tal on kolmeks aastaks sõlmitud leping Eesti TVs.

Tema juhitud vestlussaade „Meie“ on nüüdseks eetris olnud pool aastat. Selles on jutuks olnud paljud tõsised ja valusad Eesti elu ja inimeste probleemid. Neid on käsitletud ilustamata, ausalt ja mõnikord harjumatu avameelsusega. Õieti pole harjumatu mitte avameelsus ise, vaid selle kasutamiski. *Reality show*’des nagu „Baar“ ja „Naistevahetus“, samuti n-õ Robinsoni-sarjades on vaataja näinud inimesi igasugustes paljastavates olukordades, ka sellistes, mis on vastu nende tahtmist pannud proovile saates osalejate inimliku väarikuse. „Meie“ ei lahuta kellegi äparduste kulul meelt, ei karikeeri kedagi ega heida kellelegi sihilikult halba varju. Saates analüüsitakse inimlikke probleeme pie-teeditundlikult, trikitamata ning põhjendamatu irooniata.

Maire Aunaste rääkis 15. veebruaril saates „Meie” iseenda elukäigust.

„Alguses olid kõik peale minu peal- kirja „Meie” vastu,” märgib saatejuht ise. „Taheti, et see oleks Maire Aunaste *talk show*. Ent ma ei tahtnud olla kolm aastat järjest kord nädalas saate keskne kuju. Ühe korra tähelepanu keskmes olemist kannatan ma välja ja publik ehk ka. Saate peakangelane on ikka eesti inimene koos probleemidega, mis täna Eesti elus on. Tulin Eestisse tagasi ainult seetõttu, et teha nimelt sellist saadet, mis annaks inimestele tuge ja jõudu.”

Eetilise tsensuuri poolt. Oma tõsi- meelse ambitsiooniga inimesi nende probleemides ja raskustes toetada ning eriti oma kaldumisega pigem sentimen- taalsuse kui küünilisuse suunas mõjub „Meie” kujunenud meediasituatsioo- nis erandlikuna. Saatejuht isegi ujuks oma tegemistes justkui mitte päri-, vaid vastuvoolu.

„Kui ma ei teaks, mis toimub tab- loidlehtedes ja üleüldse ajakirjanduses,

siis ma ei arvaks, et ma olen vastuvoolu ujuja. Mina teen kõige normaalsemat asja,” rõhutab Maire Aunaste. „Igasu- gune ajakirjandus, kaasa arvatud tab- loid, peaks inimesi kasvatama, andma neile toetavaid väärtusi, olema soe ja sõbralik. Eestis on need müümise valud ja eksponeerimise ihad veel läbi mängi- mata. Praegu katsetatakse inimeste peal, kui kaugele sellega veel saab min- na. Ma olen absoluutselt kindel, et see aeg, mil pinnal on labane, odav ja vähe- tähtis, möödub varsti. Olen vaadanud viis aastat Ameerika televisiooni, seal ei ole sellist asja. Isegi tabloidlehtedes pole midagi nii madalat ja vulgaarset, nagu meil on. Seal on inimestel olemas sise- mine eetiline tsensuur. Seal ei taluta ini- meste alandamist.”

„Meie” on saatejuhi sõnul publitsist- lik *talk show*. Saate žanrimääratlust soo- vib Aunaste siiski täpsustada: „See on *talk show* selles mõttes, et me räägime,

aga ma ei tahaks, et seal eriti *show'd* oleks. „Meie” ei ole meelelahutusasaade. Minu eesmärk oli algusest peale selge: tahtsin teha saadet, millest oleks inimestele kasu ja mis aitaks neid ka suurimates muredes edasi.”

Tõsiste teemadega jutusaate mõte sai küpseks pärast seda, kui Aunaste veel Ameerikas elades kuulis oma psüühiliselt haige kursuseõe **Küllil Muna** enesetapust. „Kui Külli tütar Eva poleks olnud nõus saatesse tulema, oleksin vist selle sarja mõtte katki jätnud. Võin ju fantaseerida tuhandel teemal, aga kui inimesed minuga kaasa ei tuleks, poleks midagi teha. Eva oli õlekõrs, millest sain alustada. Nüüd saadavad inimesed mulle kirju ja ütlevad, et tulge tehke minust saade, mul on see probleem. Kahjuks just nende inimestega ma saateid teha ei saa. Saan neid teha inimestega, kes on probleemidest ise üle saanud. Tahan näidata positiivseid eeskujusid, kes on suutnud eluvõitlusega ise hakkama saada.”

Saade Külli Muna traagilisest saatusast jäi hoiatava näitena kõlama, sest teada on, et enesetapumõtetega ei käi ringi mitte ainult skisofreenikud. Eestis on enesetappude protsent üldiselt kõrge ja nagu alles hiljuti selgus ühest Ida-Virumaal ja Läänemaal tehtud sotsioloogilisest uuringust, on seal kandis umbes kolmandik teismelisi kooliõpilasi depressioonis. Kohtla-Järvel aga on enesetapumõtteid esinenud neljandikul õpilastest.

Üksikult üldisele. Saate iseärasuseks võib pidada ka seda, et see ei ole ainult Tallinna-keskne. „Soovin selle kahe ja poole aasta jooksul, mis mulle seda esimest lepingut on jäänud, käia läbi kõik Eestimaa nurgad, sest igal pool on inimesed seda väärt, et nendega räägitaks,” ütleb Maire Aunaste. „Nad on selle eest nii tänulikud, kuigi ütlevad, et mis siin rääkida on, me oleme ju nii tavalised. Tavalisus ongi see, mis paneb mu süda-

me kiiremini põksuma. Tavalised inimesed on soojad, usaldavad ja toredad. Mul on suur rõõm neid saateid teha, sest mind võetakse kodudes niimoodi vastu, nagu oleksin seal sündinud.”

Maire Aunaste kindel soov on, et ükskõik mis teemat saates ka ei lahataks, hakkaks vaataja paralleelsele tõmbama oma eluga. Ekraanil olija peab suutma luua üldistuse. „Paljudel on ühesuguseid probleeme ja on inimesi, kes saavad nendest probleemidest üle,” leiab saatejuht.

Ühelgi professionaalil, kui tahes värvikas isiksus ta ka poleks, ei ole kerge naasta oma armastatud kutsetööle pärast viieaastast pausi. Jõudeolek mõjub kõigile ühtmoodi hävitavalt. Kummitama hakkab enesekriitiline kartus n-ö rooste minna ja ajast maha jääda. Lisaks kannatab enesehinnang. (Seda, kuidas Maire Aunaste enesehinnang Ameerikas kõikumale löi, pihtis ta isegi avalikult **Vahur Kersnale** antud intervjuus.) Eriti keeruline on *come back* televisiooni saatejuhil, kelle pisimadki vead on vaatajale nagu peo peal näha. Ent julge ja emotsionaalne Maire Aunaste tahtis riskida ja mängis algusest peale n-ö lahtiste kaartidega. Ta ei varjanud oma plaane ning kõneles ka oma keerulisest eraelust meedias avameelselt juba enne saate käivitumist, põhjendades oma tegevusi vajadusega anda ise rasketest teemadest kõnelemisega vaoshoitud eesti inimesele head eeskujusid.

Portreesaade iseendast. Nii juhtuski, et üks veebruarikuine „Meie” oli pühendatud saatejuhi enda abielukriisi lahkamisele. Saate formaat andis võimaluse jutustada pikalt ühte kurba lugu ja tutvuda sügavuti saatejuhi kirgliku ja vastuolulise isiksusega, kes ei pelga draamaatilistust ei elus ega kaamera ees. „Tahtsin, et inimesed minu vigadest õpiksid,” põhjendas saatejuht otsust ise „ambrasuurile viskuda”. „Mõned arvavad, et ma olen hull ja teen asju, mis pole

1. märtsi „Meie” teemaks oli lemmikloomad.

normaalsed. Tahtsin näidata, kuidas sellised normivälised isiksused kujunevad ja mida nad endast kujutavad. See saade oli neile, kes tahtsid minust natuke rohkem teada. Ja kus ma siis veel endast räägiksin, kui mitte oma saates.”

Mõte teha Maire Aunastest endast portreesaade polnud iseenesest uus. See oli õhus juba siis, kui saatejuht Ameerikast tuli. „Oleksin võinud kohe iseenest alustada, et näidata, missugune see avatud inimene tegelikult välja näeb. See tundus Eesti kontekstis alguses liiga enesekeskne, ei olnud justkui põhjust.” Põhjuse mängis elu – ajakirjas „Kroonika” ilmunud Aunaste viimase abikaasa paljastus nende kooselu finessidest – aga ise kätte.

Kindlasti ei tule paljud selle pealegi, et minna telestuudiosse rääkima oma elu suurimatest luhtumistest, nii elu muutnud saatuslikest juhtumustest kui ka pettumustest lähedussuhetes. Eba-

õnne ning sellega tihti kaasnevat häbi- ja süütunnet on endalegi valus tunnistada, saati veel sellest stuudios kaamerasse pajatada, suur teleauditoorium tunnistajaks. Ent Maire Aunastele pole see probleem. Tema teab hästi, et „Meie”-suguse saate puhul ei ole kidakeelsus ja tagasihoidlikkus vored. Seal tuleb teised rääkima saada, ja kui vaja, ka ise rääkida.

Sotsioloogiline koondpilt. Täna-seks on Maire Aunastest saanud pea-aegu ideaalilähedane intervjueriija, hoolimata sellest, et mõnikord löövad tal emotsioonid üle pea. Jah, ta võib olla ühel hetkel sarkastiline fuuria ja sealsamas kohe-kohe nutma puhkev härda-meelne tädi, aga ta ei kaota kunagi tähtsamat silmist. Ta teab, mida ta kuulda tahab, oskab hoida tempot ja seetõttu on tema saateid huvitav vaadata.

Elulisi valupunkte lahkavad „Meie”-saated on juba tunnustustki kogunud.

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit tunnustas Maire Aunastet kui heategijat selle abi ja toetuse eest, mida ta oma saadetega on pakkunud. Otsest abi on olnud pärast jaanuaritormi Häädemeelestatud saatest, mis tõi avalikkuse ette sealse tormikahju kogu suuruse. See saade tõestas, et tõsiste kriiside puhul on headest saadetest ja headest saatejuhtidest tõesti kasu. N-ö igavas argipäevas on sellist tulemust palju raskem saavutada.

Saate sisuline pool on üha avardunud, hõlmates tänaseks nii päevakajalisi teemasid (juba nimetatud tormikatsused), sotsiaalseid probleeme (arstid lahkuvad Eestist, invaprobleemid, alkoholisõltuvus, enesetapud) kui ka poliitilisi tulipunkte (Iraagi poiste teema). Samuti on kõneldud kunstiinimestest ja nende elu keerdkäikudest (saated **Ülle Ullast** ja **Tiit Paulusest**).

„Saate õnnestumise alus on eelkõige selles, et räägin inimestega enne kõik asjad läbi,“ märgib saatejuht. „Lähen nende juurde koju, mõne juures ööbin. Räägime niikaua, kui inimene mind usaldama hakkab. Siis teeme kaamera ees intervjuu ja ta räägib minuga nagu tuttavaga. Mida kaugemal sa metropolist oled, seda rohkem nad sind usaldavad ja hindavad seda, et keegi tuleb nende

juurde ja tunneb nende vastu huvi. Tavalised eesti inimesed on väga head rääkijad, kui sa nende juurde koju lähed.“

Kindlasti on Maire Aunaste meie suhteliselt hallil telemaastikul üks vähe-seid niisuguseid persoone, kes ei jäta kedagi ükskõikseks. Ka internetikommentaarid on tema puhul kas väga kiitvad või täiesti maha tegevad. Ärgu pugegu teistele naha vahele, pahandab üks. Ta on väga hea, hõikab vaimustatult teine. Oma isiksuse kogu vastuolulisusest hoolimata on Maire Aunaste telekarjäär mõnede vahepealsete punktiirsete alade kiuste liikunud tõusvas joones. Pärast Tartu Ülikoolist ajakirjaniku diplomi saamist toimetas Maire Aunaste „Aktuaalses kaameras“ uudiseid ja jäi enamasti kaadri taha. „Reisile Sinuga“ ajast mäletatakse teda juba kui sõnakat ja söakat saatejuhti, kes külalisi väntsutas, nagu tahtis. Kahjuks ei ole Aunaste juhitud „Reisile Sinuga“ saated Eesti TV arhiivis säilinud.

Saatesari „Meie“ väärriks küll alles hoidmist, sest sisaldab autentset dokumentaalset materjali. Samuti annab see hea sotsioloogilise koondpildi tänapäeva Eesti kihilisest elust. Kui kirjandusmuuseum kogub eestlaste elulugusid kirjalikus vormis, siis Maire Aunaste saated lisavad neile pildi ja hääle.

Maire Aunaste.

Harri Rospu fotod